MEJDS. 2021; 11:182.

Published online 2022 Jan. **Original Article**

Determining the Effect Size of Optimism and Religious Orientation on Marital Conflicts

Hashempour Mafsali R[1], *Jajarmi M[2], Akbari H [3]

Author Address
1. PhD Student in Psychology, Department of Psychology, Islamic Azad University, Bojnourd Branch, Bojnourd, Iran;
2. Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Bojnourd Branch, Bojnourd, Iran;
3. Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Azad Shahr Branch, Azad Shahr, Iran;
***Corresponding Author E-mail:** Mahmoudjajarmi@gmail.com

Received: 2021 January 20; **Accepted:** 2021 April 14

Abstract

Background & Objectives: In recent decades, the family system in Iran has changed due to internal and external characteristics, including an increased rate of marital conflicts, leading to the collapse of marital relations as one of their most challenging issues. Marital conflicts result from couples' inconsistency in their desires and expectations and irresponsible behaviors in marital relationships. Optimism is an essential factor affecting marital life, which may be impaired by marital conflicts. Religious belief is another critical feature in marital life. Religious orientation is an individual's attitude towards religion. Accordingly, it includes internal and external aspects. The external religious orientation aims to gain personal interests, maintain social status, and satisfy selfish desires. The internal religious orientation, on the other hand, is directed by inner values and beliefs and seeks to gain meaning and value for religious beliefs and actions. Therefore, this study aimed to determine the effect of optimism and religious orientation on marital conflicts.

Methods: The present study employed a descriptive correlational design. The study's statistical population included all couples referring to Bahar Andisheh Clinic in Mashhad City, Iran, in 2018. In total, 100 eligible individuals voluntarily participated in the study and were selected by the convenience sampling method. For data collection, the Life Orientation Test (Shearer and Carver, 1985) for measuring optimism, the Religious Orientation Scale (Allport & Ross, 1967), and the Marital Conflicts Questionnaire (Sanaei Zaker, 2008) were used. To analyze the collected data, descriptive statistics and Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis were used in SPSS at the significant level of 0.05.

Results: The obtained findings indicated a positive correlation between external religious orientation and marital conflicts (p<0.001, r=0.538); however, there was a negative correlation between internal religious orientation and marital conflicts (p<0.001, r=-0.544) as well as optimism and marital conflicts (p<0.001, r= -0.354). Additionally, the multiple linear regression data indicated that the external religious orientation (β=0.309, p=0.004) positively predicted marital conflicts; however, the internal religious orientation (β= -0.281, p=0.011) and optimism (β= -0.193, p=0.024) negatively predicted marital conflicts. The effect size concerned external religious orientation (0.091), internal religious orientation (0.071), and optimism (0.056).

Conclusion: Based on the current research findings, religious orientation and optimism could predict marital conflicts. Therefore, to reduce marital conflicts, it is recommended to study the role of optimism and religious orientation and provide solutions to improve them.

Keywords: Optimism, Religious orientation, Marital conflicts.

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-18]

Copyright © 2016, MEJDS. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

مجله مطالعات ناتوانی ۱۴۰۰؛ (۱۱):۱۸۲.

انتشار برخط دی ۱۴۰۰ مقاله پژوهشی اصیل

تعیین اندازهٔ اثر خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی بر تعارضات زناشویی

ریحانه هاشم‌پور مفصلی[۱]، *محمود جاجرمی[۲]، حمزه اکبری[۳]

توضیحات نویسندگان

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، بجنورد، ایران؛

۲. استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد، بجنورد، ایران؛

۳. استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر، آزادشهر، ایران.

***رایانامهٔ نویسندهٔ مسئول:** Mahmoudjajarmi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱ بهمن۱۳۹۹؛ **تاریخ پذیرش:** ۲۵ فروردین ۱۴۰۰

چکیده

زمینه و هدف: از مشکلات شایع در روابط زوجین، تعارض‌های زناشویی است که به‌دلیل اثرات مخرب آن مدنظر مشاوران و درمانگران خانواده قرار گرفته است؛ بنابراین هدف مطالعهٔ حاضر تعیین اندازهٔ اثر خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی بر تعارضات زناشویی بود.

روش‌بررسی: پژوهش حاضر از نوع مطالعات همبستگی بود. جامعهٔ آماری را تمامی زوج‌های مراجعه‌کننده به کلینیک بهار اندیشهٔ شهر مشهد در پاییز سال ۱۳۹۸ تشکیل دادند. تعداد صد نفر واجد شرایط که مایل به شرکت در پژوهش بودند، به‌روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. به‌منظور گردآوری داده‌ها، آزمون جهت‌گیری زندگی (شی‌یر و کارور، ۱۹۸۵) برای اندازه‌گیری متغیر خوش‌بینی، مقیاس جهت‌گیری مذهبی (آلپورت و راس، ۱۹۶۷) و پرسش‌نامهٔ تعارضات زناشویی (ثنایی ذاکر، ۱۳۸۷) به‌کار رفت. تحلیل داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه به‌کمک نرم‌افزار SPSS نسخهٔ ۲۴ در سطح معناداری α=۰/۰۵ صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با تعارضات زناشویی (p<۰/۰۰۱، r=۰/۵۳۸) مثبت و همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی درونی (p<۰/۰۰۱، r=−۰/۵۴۴) و خوش‌بینی (p<۰/۰۰۱، r=−۰/۳۵۴) با تعارضات زناشویی، منفی بود. همچنین نتایج رگرسیون چندگانه مشخص کرد، جهت‌گیری مذهبی بیرونی (p=۰/۰۰۴، β=۰/۳۰۹) به‌شکل مثبت و جهت‌گیری مذهبی درونی (p=۰/۰۱۱، β=−۰/۲۸۱) و خوش‌بینی (p=۰/۰۲۴، β=−۰/۱۹۳) به‌شکل منفی توانایی پیش‌بینی تعارضات زناشویی را داشتند.

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های پژوهش نتیجه گرفته می‌شود که خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی، توانایی پیش‌بینی تعارضات زناشویی را دارند؛ بنابراین لزوم توجه به متغیرهایی همچون خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی در تعارضات زناشویی زوجین بیش از پیش احساس می‌شود.

کلیدواژه‌ها: خوش‌بینی، جهت‌گیری مذهبی، تعارضات زناشویی.

حق انتشار محفوظ است © ۱۳۹۵، مجله مطالعات ناتوانی. این یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت مجوز اختیار_غیرتجاری ۴/۰ بین‌المللی (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.fa) منتشر شده است که به شما اجازه می‌دهد که مواد منتشر شده در این مقاله را با شرط ارجاع مناسب به نسخهٔ اصلی، به‌طور غیرتجاری نسخه‌برداری و توزیع کنید.

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-18]

۱ مقدمه

در چند دههٔ اخیر خانواده در ایران، تحت‌تأثیر عوامل درونی و بیرونی دچار تغییر و تحول شده است؛ ازجملهٔ این تغییرات، افزایش تعارضات زناشویی[1] و به‌دنبال آن فروپاشی روابط زوجین است که به یکی از چالش‌های اساسی خانوادهٔ معاصر تبدیل شده است (۱). تعارضات زناشویی از مشکلات شایع زوجین است و ناشی‌از ناهماهنگ‌بودن آن‌ها در نوع خواسته‌ها و انتظارات و اختلاف در رفتارهای غیرمسئولانه درقبال ارتباط زناشویی و ازدواج است (۲). تعارض زناشویی، به‌عنوان حالتی تنش‌زا یا استرس‌آور بین زوج‌ها برای انجام نقش‌های مختلف در زندگی زناشویی تعریف می‌شود (۳). تعارض زناشویی شامل توافق‌نداشتن زوجین دربارهٔ اکثر موضوعات مطرح در زندگی زناشویی همانند روابط با اطرافیان، مسائل جنسی، تربیت فرزند، مسائل اقتصادی و... است (۴). افزایش تعارض در ارتباط‌های زوجی پیامدهایی را همچون بیماری‌های فیزیکی، کاهش رضایت در رابطه و افزایش طلاق[2] به‌دنبال دارد (۵).

از متغیرهای مهم در فرایند زندگی زناشویی، خوش‌بینی[3] است که امکان دارد بر اثر پدیدهٔ تعارضات زناشویی، دچار آسیب شود (۶). خوش‌بینی بر انتظارات ذهنی افراد و رفتار آن‌ها هنگام غلبه بر مشکلات تأثیر می‌گذارد (۷). خوش‌بینی انتظار عمومی از بسیاری از چیزهای دلپذیر و مطلوب و چند چیز ناخوشایند در آینده است و به این باور مربوط می‌شود که آینده عواقب مثبتی خواهد داشت (۸). افراد خوش‌بین تمایل بیشتری به پذیرش واقعیت در زندگی در حال حاضر دارند، در اهداف خود قاطع‌تر هستند و علائم ناسازگاری کمتری را نشان می‌دهند (۹). در افراد خوش‌بین اطمینان به آینده، باعث ایجاد احساس مثبت در شخص می‌شود و درنتیجه تاب‌آوری زیادی را در او به‌وجود می‌آورد و کیفیت زندگی وی را تضمین می‌کند (۱۰). در مطالعات، ارتباط خوش‌بینی با رضایت زناشویی در کارکنان بیمارستان (۱۱)، اثر مستقیم و معنادار خوش‌بینی بر رضایت زناشویی (۱۲)، رابطهٔ خوش‌بینی با دل‌زدگی زناشویی در زنان متأهل (۱۳)، ارتباط خوش‌بینی و بدبینی با توجیه خیانت زناشویی در افراد متأهل (۱۴) و همبستگی خوش‌بینی با رضایت زناشویی در دانشجویان پرستاری (۱۵) تأیید شد.

اعتقادات و باورهای مذهبی یکی از عوامل مهم در زندگی زناشویی است (۱۶). جهت‌گیری مذهبی[4]، اشاره به ساختار روابط و مناسبات در همهٔ ابعاد آن دارد و در پرتو رابطهٔ انسان با خدا تعریف می‌شود (۱۷)؛ به‌طور کلی جهت‌گیری مذهبی نگرش فرد به مذهب است. بر این اساس جهت‌گیری مذهبی به دو نوع درونی و بیرونی تقسیم می‌شود. در جهت‌گیری مذهبی بیرونی[5]، کسب منافع شخصی، حفظ موقعیت اجتماعی و ارضای خواسته‌های خودخواهانه از اهداف مهم‌تر افراد در اعمال دینی است؛ درحالی‌که در جهت‌گیری مذهبی درونی[6]، افراد براساس ارزش‌ها و اعتقادات درونی عمل می‌کنند و به‌دنبال کسب معنا و ارزش برای عقاید و اعمال خود هستند (۱۸). افراد برخوردار از درجات زیاد مذهبی‌بودن، سطوح بیشتری از تعهد را درقبال زندگی زناشویی خویش دارند. همچنین مذهب (دعا و نماز، مناسک عبادی، مشارکت در آیین‌ها و تشریفات درجهٔ اول) ادراکات زوج‌ها را دربارهٔ معنای مقدس ازدواج پررنگ می‌کند و باعث می‌شود آن‌ها دوام و بقای ازدواج خود را از برکت خداوند بدانند و خویشاوندی و پیامدهای مثبت ازدواج نیز در سایهٔ مذهب، رنگ مقدسی به خود خواهد گرفت (۱۹). پژوهش‌ها از رابطهٔ پایبندی مذهبی و تعارض زناشویی زوجین (۲۰)، نقش نگرش مذهبی در نگرش به خیانت زناشویی (۲۱)، اثر مستقیم باورهای مذهبی بر نگرش دربارهٔ خیانت زناشویی (۲۲) و رابطهٔ بخشش و جهت‌گیری مذهبی با تعارض زناشویی معلمان متأهل (۲۳) حکایت دارد.

سیر صعودی آمار طلاق و وجود تعارضات و آشفتگی‌های روابط و آسیب‌های فراوان (روحی، روانی، عاطفی، جسمی، اجتماعی) که بر زوجین و فرزندان وارد می‌شود، پایه‌های نهاد خانواده را سست می‌کند (۲۴)؛ بنابراین بررسی عوامل مؤثر در تعارضات زناشویی از موضوعات بسیار مهم و اساسی مدنظر جامعهٔ بشری است. ازسویی همان‌طورکه مرور پیشینهٔ پژوهش نشان داد، در زمینهٔ ارتباط متغیرهای جهت‌گیری مذهبی و خوش‌بینی با تعارضات زناشویی زوجین، مطالعه‌ای به‌صورت مستقیم انجام نشده است و در این زمینه خلأ پژوهشی احساس می‌شود؛ ازاین‌رو هدف پژوهش حاضر تعیین اندازهٔ اثر خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی بر تعارضات زناشویی بود.

۲ روش‌بررسی

پژوهش حاضر از نوع مطالعات همبستگی بود. جامعهٔ آماری را تمامی زوج‌های مراجعه‌کننده به کلینیک بهار اندیشه در شهر مشهد تشکیل دادند که در پاییز سال ۱۳۹۸ به‌منظور درمان مشکلات روان‌شناختی مراجعه کردند. از جامعهٔ هدف صد نفر واجد شرایط و مایل به شرکت در پژوهش، به‌روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. حداقل نمونه در طرح‌های همبستگی و پیش‌بینی صد نفر نمونه پیشنهاد شده است (۲۵). معیارهای ورود شرکت‌کنندگان به پژوهش شامل اعلام آمادگی برای همکاری، داشتن حداقل سواد خواندن و نوشتن، نداشتن مشکل جسمانی و وجودنداشتن تعارض بحرانی و حاد بین زوجین طبق گفتهٔ افراد شرکت‌کننده بود. معیار خروج از پژوهش شرکت‌کنندگان از پژوهش تکمیل ناقص پرسش‌نامه‌ها در نظر گرفته شد.

برای گردآوری داده‌ها ابزارهای زیر به‌کار رفت.

ـ آزمون جهت‌گیری زندگی[7]: در این پژوهش به‌منظور اندازه‌گیری خوش‌بینی از آزمون جهت‌گیری زندگی ارائه‌شده توسط شی‌یر و کارور در سال ۱۹۸۵، استفاده شد (۲۶). این ابزار دارای هشت سؤال است (چهار عبارت مثبت و چهار عبارت منفی) و در مقیاس لیکرتی پنج‌درجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمرهٔ صفر) تا کاملاً موافقم (نمرهٔ ۴) نمره‌گذاری می‌شود؛ بنابراین دامنهٔ نمرات بین صفر تا ۳۲ است. نمرات

[1]. Marital conflicts
[2]. Divorce
[3]. Optimism
[4]. Religious orientation
[5]. External religious orientation
[6]. Internal religious orientation
[7]. Life Orientation Test

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-18]

بیشتر، خوش‌بینی بیشتر را نشان می‌دهد و برعکس (۲۶). در مطالعهٔ شی‌یر و کارور، روایی همگرا و افتراقی آزمون جهت‌گیری زندگی با مقیاس منبع کنترل[1] و مقیاس عزت‌نفس روزنبرگ[2] به تأیید رسید و پایایی به‌روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) ۰/۷۶ و ضریب بازآزمایی ۰/۷۹ گزارش شد (۲۶). این ابزار (پرسش‌نامه) در ایران توسط کجباف و همکاران، هنجاریابی شد که ضرایب روایی هم‌زمان بین این ابزار با مقیاس افسردگی و مقیاس خودتسلط‌یابی به‌ترتیب ۰/۶۴۹- و ۰/۷۲۵ به‌دست آمد. همچنین پایایی این ابزار (آزمون جهت‌گیری زندگی) براساس روش بازآزمایی ۰/۸۷ و آلفای کرونباخ ۰/۷۴ گزارش شد (۲۷).

ـ مقیاس جهت‌گیری مذهبی[3] : این پرسش‌نامهٔ ۲۱سؤالی توسط آلپورت و راس در سال ۱۹۶۷ ساخته شد (۲۸). عبارات ۱تا۱۲ جهت‌گیری مذهبی بیرونی و عبارات ۱۳تا۲۱ جهت‌گیری مذهبی درونی را در طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای از کاملاً مخالفم نمرهٔ ۵ تا کاملاً موافقم نمرهٔ ۱ ارزیابی می‌کند. این پرسش‌نامه نقطهٔ برش ندارد و هرچه آزمودنی‌ها در مقیاس‌های بررسی‌شده نمرات بیشتری به‌دست آورند، بیشتر دارای آن صفت هستند (۲۸). در مطالعهٔ آلپورت و راس، پایایی مقیاس جهت‌گیری مذهبی درونی و بیرونی ازطریق محاسبهٔ ضریب هماهنگی درونی به‌ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۷۹ برآورد شد. همچنین، همبستگی خرده‌مقیاس جهت‌گیری مذهبی درونی با جهت‌گیری مذهبی بیرونی برابر با ۰/۳۲ به‌دست آمد (۲۸). این ابزار در ایران توسط جان بزرگی، ترجمه و هنجاریابی شد و روایی محتوایی آن به تأیید رسید و پایایی به‌روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) ۰/۷۱ و پایایی بازآزمایی آن ۰/۷۴ به‌دست آمد (۲۹).

ـ پرسش‌نامهٔ تعارضات زناشویی[4]: این پرسش‌نامهٔ ۴۲سؤالی توسط ثنایی ذاکر در سال ۱۳۸۷ ساخته شد (۳۰). این پرسش‌نامه هفت بُعد تعارضات زناشویی را یعنی کاهش همکاری (سؤالات ۳، ۹، ۱۴، ۲۱، ۲۷)، کاهش رابطهٔ جنسی (سؤالات ۴، ۱۰، ۱۵، ۲۸، ۳۳)، افزایش واکنش‌های هیجانی (سؤالات ۵، ۱۱، ۱۶، ۲۲، ۲۹، ۳۴، ۴۱)، افزایش جلب حمایت فرزند (سؤالات ۶، ۱۲، ۱۷، ۲۳، ۳۰، ۳۵)، افزایش رابطهٔ فردی با خویشاوندان خود (سؤالات ۷، ۱۸، ۲۴، ۳۱، ۳۶)، کاهش رابطهٔ خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان (سؤالات ۱، ۱۹، ۲۵، ۳۷، ۴۰، ۴۲) و جداکردن امور مالی از یکدیگر (سؤالات ۲، ۸، ۱۳، ۲۰، ۲۶، ۳۲، ۳۸)، براساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرتی از (۱=هرگز تا ۵=همیشه) می‌سنجد. حداکثر نمرهٔ کل مقیاس ۲۱۰ و حداقل آن ۴۲ است. نمرهٔ بیشتر به‌معنای تعارضات زناشویی زیاد است (۳۰). روایی محتوایی این پرسش‌نامه توسط ثنایی ذاکر به تأیید رسید و پایایی کل به‌روش آلفای کرونباخ ۰/۵۳ و برای خرده‌مقیاس‌ها در دامنهٔ ۰/۳۰تا۰/۷۳ گزارش شد (۳۰).

هنگام توزیع پرسش‌نامه‌ها در بین نمونه‌های پژوهش، ارائهٔ توضیحاتی دربارهٔ محرمانه‌ماندن پاسخ‌ها و منتشرنشدن اطلاعات شخصی و خصوصی به افراد شرکت‌کننده صورت گرفت. همچنین پیش از توزیع پرسش‌نامه‌ها به‌منظور رعایت اصول اخلاقی به آن‌ها توضیح داده شد که اطلاعات آنان نزد پژوهشگر به‌طور محرمانه و گروهی تجزیه‌وتحلیل می‌شود.

برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها علاوه‌بر آمار توصیفی، از آمار استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه با رعایت پیش‌فرض‌های آماری یعنی توزیع نمرات ازطریق آزمون کولموگروف‌اسمیرنف، بررسی استقلال باقیمانده‌ها به‌کمک آمارهٔ دوربین‌ـ واتسون (مقادیر بین ۱/۵تا۲/۵ مطلوب است و نشان از استقلال باقیمانده‌ها دارد (۳۱))، وجود همخطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین ازطریق شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس[5] (مقدار آمارهٔ تحمل از مقدار برش ۰/۱ بیشتر و عامل تورم واریانس از مقدار برش ۱۰ کمتر مقدار مطلوب است (۳۲)) استفاده شد. تحلیل داده‌ها در نرم‌افزار SPSS نسخهٔ ۲۴ و سطح معناداری α=۰/۰۵ انجام شد.

۳ یافته‌ها

از بین تمام آزمودنی‌ها، ۳۲ نفر (۳۲درصد) در گروه سنی ۲۰تا۲۹ سال، ۴۳ نفر (۴۳درصد) در گروه سنی ۳۰تا۳۹ سال، ۱۵ نفر (۱۵درصد) در گروه سنی ۴۰تا۴۹ سال، ۶ نفر (۸درصد) بیشتر از ۵۰ سال و ۴ نفر (۲درصد) بدون پاسخ بودند. همچنین ۱۸ نفر تحصیلات ابتدایی (۱۸درصد)، ۴۱ نفر دیپلم (۴۱درصد)، ۲۸ نفر لیسانس (۲۸درصد) و ۷ نفر فوق‌لیسانس و بیشتر (۷درصد) داشتند و ۶ نفر بدون پاسخ (۶درصد) بودند. قبل از محاسبهٔ ضرایب همبستگی نرمال‌بودن توزیع نمرات با استفاده از آزمون کولموگروف‌اسمیرنف بررسی شد.

جدول ۱. نتایج آزمون کولموگروف‌اسمیرنف برای بررسی نرمال‌بودن توزیع نمرات

متغیر	Z کولموگروف‌اسمیرنف	مقدار احتمال
جهت‌گیری مذهبی بیرونی	۱/۲۵۸	۰/۰۸۴
جهت‌گیری مذهبی درونی	۱/۰۳۱	۰/۲۳۸
خوش‌بینی	۱/۱۸۰	۰/۱۲۳
تعارضات زناشویی	۰/۹۸۶	۰/۲۸۵

[1]. Control Source Scale
[2]. Rosenberg Self-Steem Scale
[3] . Religious Orientation Scale
[4]. Marital Conflict Questionnaire
[5]. Variance inflation factor

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-18]

براساس نتایج جدول ۱، مقدار احتمال آمارهٔ محاسبه‌شده برای تمامی متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۰۵ بود؛ بنابراین فرض نرمالیتی رد نشد ($p>$۰/۰۵). در ادامه در جدول ۲ میانگین، انحراف معیار و ضریب همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی و ضرایب همبستگی پیرسون بین جهت‌گیری مذهبی و خوش‌بینی با تعارضات زناشویی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	جهت‌گیری مذهبی بیرونی	جهت‌گیری مذهبی درونی	خوش‌بینی	تعارضات زناشویی
جهت‌گیری مذهبی بیرونی	۲۵/۳۲	۷/۲۶۵	۱			
جهت‌گیری مذهبی درونی	۲۰/۶۲	۴/۸۰۱	ـ۰/۶۵۳	۱		
خوش‌بینی	۱۵/۱۸	۳/۹۶۳	ـ۰/۲۳۴	۰/۳۱۶	۱	
تعارضات زناشویی	۱۱۴/۲۸	۲۲/۲۳۸	۰/۵۳۸	ـ۰/۵۴۴	ـ۰/۳۵۴	۱

براساس نتایج جدول ۲ همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با تعارضات زناشویی ($p<$۰/۰۰۱، r=۰/۵۳۸) مثبت و همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی درونی ($p<$۰/۰۰۱، r=ـ۰/۵۴۴) و خوش‌بینی ($p<$۰/۰۰۱، r=ـ۰/۳۵۴) با تعارضات زناشویی، منفی بود. باتوجه به نتایج به‌دست‌آمده باید گفت، بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با تعارضات زناشویی ارتباط مستقیم و بین جهت‌گیری مذهبی درونی و خوش‌بینی با تعارضات زناشویی ارتباط معکوس وجود دارد.

قبل از اجرای تحلیل رگرسیون چندگانه، پیش‌فرض‌های آماری بررسی شد. برای بررسی استقلال باقیمانده‌ها، آمارهٔ دوربین‌ـ واتسون به‌کار رفت. مقدار آمارهٔ دوربین‌ـ واتسون برابر با ۱/۷۱۸ بود. باتوجه به اینکه مقدار آن در فاصلهٔ ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقیمانده‌ها رعایت شده است. همچنین برای بررسی وجود همخطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس استفاده شد. طبق نتایج به‌دست‌آمده از جدول ۳، باتوجه به اینکه مقدار آمارهٔ تحمل از مقدار برش ۰/۱ بیشتر و عامل تورم واریانس از مقدار برش ۱۰ کمتر بود، انحرافی از مفروضهٔ همخطی چندگانه مشاهده نشد.

ضریب همبستگی چندگانهٔ متغیرهای جهت‌گیری مذهبی بیرونی، جهت‌گیری مذهبی درونی و خوش‌بینی با تعارضات زناشویی ۰/۶۲۳ به‌دست آمد. مقدار ضریب تعیین تعدیل‌شده برابر با ۰/۳۶۸ بود که نشان می‌دهد این سه متغیر درمجموع ۳۶/۸درصد توانایی پیش‌بینی تغییرات تعارضات زناشویی را دارد. مقدار آماره F=۲۰/۲۴۷ بود ($p<$۰/۰۰۱). بر این اساس نتیجه گرفته می‌شود، متغیرهای پیش‌بین (جهت‌گیری مذهبی بیرونی، جهت‌گیری مذهبی درونی، خوش‌بینی) دارای توانایی پیش‌بینی متغیر ملاک یعنی تعارضات زناشویی است.

جدول ۳. ضرایب رگرسیون استانداردنشده و استانداردشدهٔ مدل پیش‌بینی تعارضات زناشویی

مدل	ضرایب استانداردنشده		ضرایب استانداردشده	t	مقدار احتمال	آمارهٔ تحمل	VIF	اندازهٔ اثر
	B	خطای معیار	Beta					
عدد ثابت a	۱۳۳/۶۹۱	۱۷/۴۸۹	ـ	۷/۶۴۴	<۰/۰۰۱			
جهت‌گیری مذهبی بیرونی	۰/۹۴۵	۰/۳۲۳	۰/۳۰۹	۲/۹۲۶	۰/۰۰۴	۰/۵۷۳	۱/۷۴۵	۰/۰۹۱
جهت‌گیری مذهبی درونی	ـ۱/۳۰۴	۰/۵۰۱	ـ۰/۲۸۱	ـ۲/۶۰۴	۰/۰۱۱	۰/۵۴۶	۱/۸۳۲	۰/۰۷۱
خوش‌بینی	ـ۱/۰۸۴	۰/۴۷۳	ـ۰/۱۹۳	ـ۲/۲۹۲	۰/۰۲۴	۰/۸۹۹	۲/۱۱۲	۰/۰۵۶

در جدول ۳ مقدار ضریب رگرسیونی استانداردشده (Beta) برای جهت‌گیری مذهبی بیرونی ($p=$۰/۰۰۴، β=۰/۳۰۹)، جهت‌گیری مذهبی درونی ($p=$۰/۰۱۱، β=ـ۰/۲۸۱) و خوش‌بینی ($p=$۰/۰۲۴، β=ـ۰/۱۹۳) بود؛ ازاین‌رو نتیجه گرفته شد، جهت‌گیری مذهبی بیرونی به‌شکل مثبت و معنادار، اما جهت‌گیری مذهبی درونی و خوش‌بینی به‌شکل منفی و معنادار توانایی پیش‌بینی تعارضات زناشویی را دارند. مقدار اندازهٔ اثر مربوط به متغیرهای جهت‌گیری مذهبی بیرونی برابر با ۰/۰۹۱، جهت‌گیری مذهبی درونی برابر با ۰/۰۷۱ و خوش‌بینی برابر با ۰/۰۵۶ بود.

۴ بحث

خانواده یکی از ارکان اساسی جامعه به‌شمار می‌رود و دستیابی به جامعهٔ سالم در گروی سلامت روابط زن و مرد با یکدیگر است؛ اما در چند دههٔ اخیر خانواده در ایران، تحت‌تأثیر عوامل درونی و بیرونی دچار تغییر و تحول شده است؛ ازجملهٔ این تغییرات می‌توان به افزایش تعارضات زناشویی اشاره کرد که آسیب فراوانی به جوامع وارد می‌کند. در همین راستا هدف مطالعهٔ حاضر تعیین اندازهٔ اثر خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی بر تعارضات زناشویی بود. نتایج نشان داد، همبستگی بین خوش‌بینی با تعارضات زناشویی منفی است؛ یعنی بین خوش‌بینی با تعارضات زناشویی ارتباط معکوس وجود دارد. همچنین نتایج مشخص کرد، خوش‌بینی دارای توانایی پیش‌بینی تعارضات

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-18]

زناشویی است. یافتهٔ مذکور با نتایج مطالعات پیشین در این زمینه همسوست؛ برای مثال پژوهش مردانی حموله و حیدری بر تمامی کارکنان زن متأهل بیمارستان فاطمهٔ زهرا(س) در نجف‌آباد، نشان داد که خوش‌بینی با رضایت زناشویی دارای رابطهٔ معنادار است (۱۱). مطالعهٔ احدی‌زاده و خلعتبری مشخص کرد، بین دل‌زدگی زناشویی با خوش‌بینی در زنان متأهل رابطهٔ منفی معنادار مشاهده می‌شود (۱۳). عنایت غلام‌پور و همکاران در پژوهشی دریافتند، رابطهٔ معکوس و معناداری بین خوش‌بینی و بدبینی با توجیه خیانت زناشویی وجود دارد (۱۴).

در تبیین یافتهٔ مذکور می‌توان گفت، در افراد خوش‌بینی یا داشتن نوع انتظار کلی مبنی‌بر اینکه در آینده، رویدادهای خوب بیشتر از رویدادهای بد اتفاق خواهد افتاد، می‌تواند بر رفتار و نحوهٔ کنارآمدن آن‌ها با مشکلات و رویدادهای فشارزای زندگی تأثیر بگذارد؛ زیرا همین اطمینان به آینده باعث ایجاد احساس مثبت در فرد می‌شود و درنتیجه تاب‌آوری زیادی را در او به‌وجود می‌آورد و کیفیت زندگی وی را تضمین می‌کند (۱۰). به عبارت دیگر افرادی که خوش‌بینی زیادی دارند، در زمینهٔ تعارضات قادر هستند به‌طور عمیق و منطقی بیندیشند و احساسات و افکار خود را به‌شکل مناسب بیان کنند؛ همچنین بهتر می‌توانند خود را کنترل کنند و به خود انگیزه دهند (۹)؛ بنابراین افرادی که خوش‌بینی زیادی دارند، کمتر دچار افسردگی می‌شوند و پاسخ‌های سازشی بهتری در مواجهه با وقایع ناگوار زندگی از خود نشان می‌دهند. این همان ویژگی است که اشخاص برای داشتن توانمندی‌ها، فضیلت‌ها و حل تعارض‌ها در زندگی به آن نیاز دارند (۱۵). در تبیینی دیگر می‌توان گفت، افراد خوش‌بین مشکل‌گشا هستند، مسئولانه نقشه‌هایی برای زندگی خود طراحی می‌کنند و برطبق آن عمل می‌نمایند؛ به‌علاوه در حل مشکلات زناشویی حالت انفعالی به خود نمی‌گیرند، نگرش مثبت بیشتری دارند و موفق‌تر عمل می‌کنند (۸). خوش‌بین‌ها انتظار دارند امور زندگی مطابق نظر آن‌ها پیش برود و دارای دیدگاه مثبتی از زندگی هستند. همین امر آن‌ها را به تلاش و کوشش ترغیب می‌کند (۱۵)؛ ازاین‌رو آن‌ها با مشکلات زندگی زناشویی برخوردی فعالانه دارند. این افراد در روابط بین‌فردی، نقاط ضعف دیگران را حل‌شدنی می‌پندارند و دربارهٔ اختلافات و تعارضات بین‌فردی، دیدگاه خوش‌بینانه دارند و آن‌ها را حل‌شدنی می‌دانند.

دیگر یافتهٔ پژوهش نشان داد، همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با تعارضات زناشویی مثبت، اما همبستگی بین جهت‌گیری مذهبی درونی با تعارضات زناشویی منفی است. باتوجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت، بین جهت‌گیری مذهبی بیرونی با تعارضات زناشویی ارتباط مستقیم، اما بین جهت‌گیری مذهبی درونی با تعارضات زناشویی ارتباط معکوس وجود دارد؛ بنابراین می‌توان گفت، با افزایش جهت‌گیری مذهبی درونی و کاهش جهت‌گیری مذهبی بیرونی، تعارضات زناشویی کم می‌شود. یافتهٔ حاصل با نتایج مطالعات پیشین در این زمینه همسوست؛ به‌طور مثال پژوهش هراتیان و همکاران نشان داد، افراد با پایبندی مذهبی بیشتر، ازدواج را مقدس و یک مسئولیت تلقی می‌کنند و به‌واسطهٔ ایفای تعهدات زناشویی، با تعارض زناشویی کمتری روبه‌رو می‌شوند (۲۰). در پژوهش زارعی و همکاران مشخص شد، تعارض زناشویی با بخشش و جهت‌گیری مذهبی درونی دارای رابطهٔ منفی و معناداری است؛ ولی بین تعارض زناشویی و جهت‌گیری مذهبی بیرونی رابطهٔ معناداری وجود ندارد (۲۳).

در تبیین یافتهٔ مذکور می‌توان گفت، افرادی که دارای جهت‌گیری مذهبی بیرونی هستند، دین را ابزاری برای رسیدن به خواسته‌های شخصی خود می‌دانند و دین برای آنان هدف نیست؛ ازاین‌رو چنین افرادی در بیشتر مواقع به جهان‌بینی‌های موجود در دین پایبند نیستند و مسائل و دستورهای دینی را چندان در زندگی‌شان دخالت نمی‌دهند؛ بنابراین ایمان آنان نمی‌تواند تأثیر مثبتی در زندگی زناشویی‌شان داشته باشد و موجبات رضایتمندی زناشویی را فراهم کند (۲۳). این افراد غالباً به منافع فردی خود توجه دارند؛ تاآنجاکه حتی به دین به چشم ابزاری برای رسیدن به اهداف خود می‌نگرند؛ لذا این افراد احتمالاً در رابطهٔ ازدواج نیز بیشتر به منافع شخصی توجه می‌کنند. جلب حمایت فرزندان را می‌توان با همان نگاه ابزارگونه این‌بار دربارهٔ فرزندان خویش، برای رسیدن به منافع شخصی تبیین کرد. نداشتن التزام عملی به دستورهای دینی ازجمله صلهٔ رحم و تأکید بر منافع شخصی نیز می‌تواند منجربه کاهش روابط با دوستان و خویشان همسر و درنتیجه افزایش تعارضات زناشویی شود (۱۸)؛ اما افراد دارای جهت‌گیری مذهبی درونی، باورهای مذهبی آنان را به بُعد فرامادی و متعالی در جهان پیوند می‌دهد و با دادن معنا به زندگی، به خانواده و تعاملات درون خانواده قداست می‌بخشد و شرایط را برای حفظ و تحکیم خانواده فراهم می‌آورد (۱۸)؛ به‌عبارتی، وقتی زوجین به ازدواج به‌منزلهٔ امری مقدس می‌نگرند، چارچوبی برای خود ترسیم کرده و تمامی اعمال و رفتار و احساسات خود را در قالب آن تفسیر می‌کنند؛ همچنین باتوجه به اینکه در مذاهب، تشویق رفتارهای اخلاقی صورت می‌گیرد، با تقویت خودکنترلی به‌عنوان عامل بازدارندهٔ درونی، از تعارضات زناشویی جلوگیری می‌شود (۲۲). ازطرفی، حضور در اماکن مذهبی و ارتباط با سایر افراد، رابطهٔ معنوی فرد با خداوند و معنای زندگی که باورهای مذهبی برای فرد به‌وجود می‌آورد، همگی راه‌هایی است که دین ازطریق آن‌ها سبب خشنودی و شادکامی هرچه بیشتر اشخاص می‌شود؛ بنابراین، افرادی که جهت‌گیری مذهبی درونی دارند، از خشنودی و رضایت از زندگیِ بیشتر و درنتیجه کاهش تعارضات زناشویی برخوردار هستند (۲۱).

از محدودیت‌های این پژوهش، کاربرد روش خودگزارشی پرسش‌نامه بود که شرایط روحی و روانی پاسخ‌دهندگان می‌تواند صحت و دقت پاسخ‌ها را تحت‌تأثیر قرار دهد. محدودیت دیگر پژوهش تعداد کم نمونه و بررسی‌نشدن عواملی همچون داشتن یا نداشتن فرزند، مدت‌زمان گذشته از ازدواج و طبقهٔ اجتماعی‌اقتصادی بود. باتوجه به رابطهٔ خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی بیرونی با تعارض زناشویی، به‌منظور حفظ استحکام خانواده و افزایش بهزیستی، لازم است مسئولان در حوزهٔ خانواده در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها به این متغیرها توجه کافی داشته باشند. همچنین برگزاری کارگاه‌های آموزشی و توجیهی و تلویحات مداخله‌ای مؤثر با هدف شناخت بیشتر زوجین از همدیگر ضرورت دارد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود مشاوران، روان‌شناسان و روان‌درمانگران حیطهٔ خانواده به برگزاری کارگاه‌ها و

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-18]

دوره‌های دانش‌افزایی آموزش خوش‌بینی بپردازند. درنهایت به‌منظور تعمیم‌پذیری نتایج توصیه می‌شود که به انجام مطالعه در تعداد نمونهٔ بیشتر و در فرهنگ‌های متفاوت پرداخته شود.

۵ نتیجه‌گیری

براساس یافته‌های پژوهش نتیجه گرفته می‌شود که جهت‌گیری مذهبی بیرونی به‌شکل مثبت و معنادار، اما جهت‌گیری مذهبی درونی و خوش‌بینی به‌شکل منفی و معنادار توانایی پیش‌بینی تعارضات زناشویی را دارند؛ بنابراین به‌منظور کاهش تعارض‌های زناشویی بر ضرورت بررسی نقش خوش‌بینی و جهت‌گیری مذهبی و ارائهٔ راهکارهایی برای بهبود آن‌ها توصیه می‌شود.

۶ تشکر و قدردانی

از تمامی افرادی که در این پژوهش ما را یاری کردند، تشکر می‌شود.

۷ بیانیه‌ها

تأییدیهٔ اخلاقی و رضایت‌نامه از شرکت‌کنندگان

هنگام توزیع پرسش‌نامه‌ها در بین نمونه‌های پژوهش، ارائهٔ توضیحاتی دربارهٔ محرمانه‌ماندن پاسخ‌ها و منتشرنشدن اطلاعات شخصی و خصوصی به شرکت‌کنندگان صورت گرفت. همچنین پیش از توزیع پرسش‌نامه‌ها به‌منظور رعایت اصول اخلاقی به آن‌ها توضیح داده شد که اطلاعات آنان نزد پژوهشگر به‌طور محرمانه و گروهی تجزیه‌وتحلیل می‌شود. پژوهش حاضر برگرفته از رسالهٔ دکتری نویسندهٔ اول در رشتهٔ روان‌شناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بجنورد با شمارهٔ ۲۹/۱۱/۲/۵۶۱۵ به تاریخ ۲۹آذر۱۳۹۹ است. همچنین مجوز اجرای آن روی افراد نمونه از سوی مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی بهار اندیشه در شهر مشهد با شماره نامهٔ ۱۴/۱۸۶ مورخ ۲۹آذر۱۳۹۹ صادر شده است.

رضایت برای انتشار

این امر غیر قابل اجرا است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند هیچ‌گونه تضاد منافعی ندارند.

منابع مالی

تمامی هزینه‌های مالی توسط نویسندهٔ اول تأمین شده است.

مشارکت نویسندگان

نویسندهٔ اول در ارائهٔ ایدهٔ پژوهشی و جمع‌آوری داده، نویسندهٔ دوم در طراحی مطالعه و نویسندهٔ سوم در آنالیز و تفسیر داده‌ها مشارکت داشتند.

References

1. Hooshmandi R, Ahmadi K, Kiamanesh A. Comparison of the causes of marital conflicts in the last three decades. Islamic Life Style Centered on Health. 2020;3:72–81. [Persian] http://islamiclifej.com/article-1-434-en.html
2. Khodadust S, Ebrahimi Moghadam H. Effectiveness of Olson circumplex model training on attachment styles and marital conflicts in couples exposed emotional divorce. Family Counseling and Psychotherapy. 2020;9(2):53–72. [Persian] https://fcp.uok.ac.ir/article_61433_en.html
3. Tolorunleke CA. Causes of marital conflicts amongst couples in Nigeria: implication for counselling psychologists. Procedia–Social and Behavioral Sciences. 2014;140:21–6. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.381
4. Gao T, Meng X, Qin Z, Zhang H, Gao J, Kong Y, et al. Association between parental marital conflict and Internet addiction: a moderated mediation analysis. J Affect Disord. 2018;240:27–32. https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.07.005
5. Lotfi B, Jajarmi M, Mohammadipor M. The effectiveness of treatment based on the theory of communication framework to increase differentiation and reduce marital conflicts. Nurs Midwifery J. 2020;18(4):330–40. [Persian] http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-4069-en.html
6. Mincu CL, Taşcu A. Social support, satisfaction with physician-patient relationship, couple satisfaction, body satisfaction, optimism as predictors of life satisfaction in people having a current perceived health problem. Procedia–Social and Behavioral Sciences. 2015;187:772–6. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.03.164
7. James P, Kim ES, Kubzansky LD, Zevon ES, Trudel-Fitzgerald C, Grodstein F. Optimism and healthy aging in women. Am J Prev Med. 2019;56(1):116–24. https://doi.org/10.1016/j.amepre.2018.07.037
8. Zahedi M. Effect of compassion-based intervention on optimism and resiliency in conflicting couples'. Family Pathology, Counseling & Enrichment. 2019;4(2):123–38. [Persian] http://fpcej.ir/article-1-224-en.html
9. Kelberer LJA, Kraines MA, Wells TT. Optimism, hope, and attention for emotional stimuli. Pers Individ Dif. 2018;124:84–90. https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.12.003
10. Nemat Tavousi M, Hossein Pour Sales S. The role of optimism on the relationship between core self-evaluation and hardiness with life satisfaction. Contemporary Psychology. 2016;11(2):52–66. [Persian]
11. Mardani Hamule M, Heidari H. The relationship between optimism and attachment styles with marital satisfaction in women. Nurs Midwifery J. 2010;8(1):46–52. [Persian] http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-118-en.html
12. Borjali A, Sohrabi F, Skndari H, Moatamedy A, Fallah A. An investigation into the relationship between Islamic lifestyle and marital satisfaction with the mediation of optimism. Studies in Islam and Psychology. 2018;12(22):43–62. [Persian] http://islamicpsy.rihu.ac.ir/article_1485.html?lang=en

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-18]

13. Ahadizadeh N, Khalatbari J. The relationship between optimism, sexual self-efficacy and loneliness with couple burnout in married women. Journal of Fundamentals of Mental Health. 2020;22(2):91–7. [Persian] https://jfmh.mums.ac.ir/article_16149.html?lang=en
14. Gholampour ME, Abdollahzadeh H, Amirshahi M, Sanagoo A. Relationship between personality traits, early maladaptive patterns, optimism and pessimism with justification of infidelity in married couples. Iranian Journal of Psychiatric Nursing. 2017;5(2):8–14. [Persian] http://dx.doi.org/10.21859/ijpn-05022
15. Homaei R, Dasht Bozorgi Z. Correlation of self-differentiation and optimism with responsibility and marital satisfaction in nursing students. Journal of Health Promotion Management. 2018;7(2):58–65. [Persian] http://jhpm.ir/article-1-789-en.html
16. Seddighi A, Massoumi A, Shahsiah M. An evaluation of the relationship between religious orientation and marital satisfaction among couples of Qom city. Journal of Sabzevar University of Medical Sciences. 2016;22(6):965–71. [Persian] http://jsums.medsab.ac.ir/article_776.html?lang=en
17. Eghbali Z, Zargham Hajebi M, Saravani S, Zarrabi Jourshari F. The correlations of religious orientation and commitment with the quality of nursing care. Journal of Clinical Nursing and Midwifery. 2020;9(1):607–15. [Persian] http://78.39.35.47/article-1-1250-en.html
18. Sadri-Damirchi E, Mojarrad A, Pirgholi-Kivi M. A comparison of the locus of control, unreasonable beliefs and religious orientation in divorce and ordinary women in Ardabil in 2016. Journal of Research on Religion & Health. 2019;5(4):73–87. [Persian] https://doi.org/10.22037/jrrh.v5i4.17138
19. Mullins D. The effects of religion on enduring marriages. Social Sciences. 2016;5(2):24. https://doi.org/10.3390/socsci5020024
20. Haratian A, Janbozorgi M, Agahharis M. Rabeteye paybandi mazhabi va ta'aroz zanashoo'i va tafavote anha dar miyan zojeyn [The relationship between religious adherence and marital conflict and their differences among the couples]. Islamic Journal of Women and Family. 2016;3(5):101. [Persian]
21. Khosravi A, Heydarnia A, Nazifi M. The role of religious attitude in attitude towards infidelity: the mediating role of subjective well-being. Positive Psychology Research. 2019;5(3):13–28. [Persian] https://ppls.ui.ac.ir/article_24468.html?lang=en
22. Yoosefi N, Karimipour B, Amani A. The study model of religious beliefs, conflict resolution styles, and marital commitment with attitudes toward marital infidelity. Biannual Journal of Applied Counseling. 2016;6(1):47–64. [Persian] https://jac.scu.ac.ir/article_13108.html?lang=en
23. Zarei M, Nazari AM, Zahrakar K. Investigating the relationship of forgiveness and religious orientation to marital conflict. Journal of Research on Religion and Health. 2020;6(2):87–99. [Persian] https://doi.org/10.22037/jrrh.v6i2.23602
24. Mohammad Sharooni R, Shokri O, Hosseinzadeh Taghvaei M, Danesh E, Borjali A. The modeling of structural relationship of marital conflict concerning attachment styles, narcissism sensation seeking, and marital burnout in couples. Middle Eastern Journal of Disability Studies. 2020;10:23. [Persian] http://jdisabilstud.org/article-1-1714-en.html
25. Delavar A. Educational and psychological research. Tehran: Virayesh Pub; 2015. [Persian]
26. Scheier MF, Carver CS. Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. Health Psychol. 1985;4(3):219–47. https://doi.org/10.1037/0278-6133.4.3.219
27. Kajbaf M, Oreyzi H, Khodabakhshi M. Standardization, reliability, and validity of optimism scale in Esfahan and a survey of relationship between optimism, self-mastery, and depression. Journal of Psychological Studies. 2006;2(1):51–68. [Persian] https://dx.doi.org/10.22051/psy.2006.1678
28. Allport GW, Ross JM. Personal religious orientation and prejudice. J Pers Soc Psychol. 1967;5(4):432–43. https://doi.org/10.1037/h0021212
29. Janbozorgi M. Religious orientation and mental health. Research in Medicine. 2007;31(4):345–50. [Persian] http://pejouhesh.sbmu.ac.ir/article-1-448-en.html
30. Sanai Zaker B. Family and marriage scales. Tehran: Besat Pub; 2008. [Persian]
31. Asghari Jafarabadi M, Soltani A, Mohammadi M. Seri amar, hambastegi va regression [Statistics series: correlation and regression]. Iranian Journal of Diabetes and Metabolism. 2013;12(6):479–506. [Persian] http://ijdld.tums.ac.ir/article-1-5073-en.html
32. Meyers LS, Gamst GC, Guarino AJ. Applied multivariate research: design and interpretation. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications; 2006.

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-11-18]